

Rajko Cibic, *Spomini Slovencev v tujski legiji*. Ljubljana : Slovenska matica 1998. 168 strani.

Francoska Tujska legija je morda najbolj slavna in razvpita vojaška enota 20. stoletja. Paradoksalno pa je, da je sloves elite dobila predvsem na podlagi velikih in nikomur koristnih porazov. Camerone in Dien Bien Phu sta le najbolj znana izmed njih. K nastanku in ohranjanju mita o legiji so nemalo prispevali literatura ter film in televizija. Ni čudno, da celo vojaške revije legijo marsikdaj štejejo med specialne enote in da jo obdaja meglica skrivnostnosti.

Knjiga dolgoletnega legionarja Rajka Cibica je zato dobrodošel prispevek k razbitju napačne podobe, ob tem pa še nadvse sproščajoče branje. Čeprav se avtor večkrat opravičuje zaradi svojih – po njegovem skromnih – spisateljskih sposobnosti, mu tega ne bi bilo treba. Pero mu namreč teče dovolj gladko, da tekst dobi precej mediteranske ali francoske živahnosti in da je branje užitek. Vse pa je ilustrirano še s slikovnim gradivom.

Cibic, primorski Slovenec, ki se je rodil tik pred 1. svetovno vojno, je v Francijo prebežal, da bi se izognil težavam v Italiji in Jugoslaviji. Mladi revolucionar pač ni želel služiti v nobeni njunih vojska. Čeprav prepričan komunist, je kariero v Franciji začel kot stavkokaz na marsejskih dokih, po izgubi dela in zavrnitvi s strani nabornega centra mednarodnih brigad zaradi pomanjkanja vojaških izkušenj pa je vstopil v legijo. Kljub temu, da njegova »rdeča« preteklost ni bila skrivnost, je dosegel častniški čin in v dveh desetletjih legionarske službe napravil solidno kariero. Nekaj težav je imel le s pridobivanjem državljanstva Republike. Po izstopu iz vojske je (že francoski državljan) ostal v Franciji kot poslovnež in nazadnje kot upokojenec ter aktivni član združenja nekdanjih legionarjev.

Spomini Slovencev v tujski legiji so res samo spomini in ne zgodovina legije ali prikaz njenega današnjega položaja. Avtor nas popelje skozi svoje legionarsko in civilno življenje ter čez velik del sveta, ki ga je videl v okviru svojega službovanja: Afrika, zahodna fronta (v 2. svetovni vojni) in Indokina so glavne postaje na poti. Če verjamemo zgodbam o dolgi roki in slonovskem spominu legije, potlej lahko sumimo, da nam je avtor kakšna neprijetna dejstva tudi zamolčal. A tudi ta celotne slike verjetno ne bi kaj dosti spremenila.

In zakaj Cibic razbija mit? Ker nam pokaže monotonost življenja v puščavah in pogorjih Magreba, kjer sta bila edino razvedrilo legionarjev alkohol in obiski v *Bordel militaire de campagne* (BMC). Ker evropsko kampanjo legije opiše kot skupek nesposobnosti, srečnih naključij, pivskih in seksualnih podvigov ter nekaj pogumnih odločitev, vojno v Indokini pa predvsem kot monotono opravilo in (ker je bil sam večji del časa v zaledni službi) borbo s kupi papirja. Nenazadnje tudi slike debeloličnega in kratkovidnega avtorja niso to, kar si marsikdo predstavlja pod utrjenim legionarjem.

Toda častnik Cibic se večkrat spomni žalostnih usod svojih podrejenih, sobojevnikov in nasprotnikov, tako da mu ne bi mogli očitati neobčutljivosti in trivializiranja vojne. Vseskozi poudarja še zvestobo svoji drugi domovini legiji in Franciji; njegova kritičnost ni zajedljivost razočaranja, marveč preprosto podajanje njegovega videnja stvari. Legija je gotovo edinstvena ter izvrstno izurjena vojaška enota in malo resnice ji zanesljivo ne more škoditi.

Knjiga *Spomini Slovencev v tujski legiji* morebiti ni epohalen prispevek k slovenski (ali francoski) vojaški zgodovini, je pa dobrodošel opomin, da ta ni nujno kronika junaških dejanj in album izjemnih posameznikov. Ako pa bo komu razblinila romantične predstave in ga odvrnila od poti v legijsko naborniško središče, najbrž ne bo nič narobe.

Rok Stergar

Tolminski zbornik 1997. Tolmin : Muzej, 1997. 552 strani.

Septembra 1997 je po dolgih letih ponovno izšel *Tolminski zbornik*. To je tretji zbornik. Prvi je izšel leta 1956, drugi pa leta 1975. Omeniti moramo še posebno izdajo iz leta 1980, *Potresni zbornik*. Po njem je bilo sicer izdanih kar nekaj publikacij s tolminsko tematiko. Leta 1987 so bili v tematski številki *Zgodovinskega časopisa* objavljeni referati 23. zborovanja slovenskih zgodovinarjev, ki je potekal v Tolminu oktobra 1986. Leta 1994 pa je izšla tolminska tematska številka